

Institutul „Ovidiu Șincai“

București, str. Atena nr. 11, sector 1
Tel. 230. 24.34, 230.24.74, 231.55.22, fax: 231.55.23, site: www.fisd.ro,
email: isd@rdsmail.ro

Raport de analiză politică

Prognoze pentru 2006

**București,
12 ianuarie 2006**

1. România are șanse importante de a se integra în Uniunea Europeană la 1 ianuarie 2007

Integrarea europeană a României la 1 ianuarie 2007 este rezultatul unui complex de factori interni și internaționali:

- Îndeplinirea de către România a obligațiilor asumate pe parcursul negocierilor, precum și soluționarea la un nivel acceptabil a problemelor urgente indicate prin Raportul de monitorizare al Comisiei Europene din 2005. Deși România are grave probleme în privința reformei Justiției (a luptei împotriva corupției), a dezvoltării capacității administrative, în securizarea frontierelor, în politicile de mediu, precum și în domeniul concurenței, este de așteptat ca Guvernul, în ciuda tuturor slăbiciunilor sale, să rezolve o parte din aceste chestiuni. Este de așteptat ca un minim de progres să conducă la o decizie de integrare a României la 1 ianuarie 2007, întrucât această decizie va fi preponderent politică, respectiv determinată de factori externi, o rezultată a jocului la nivel european;
- Comisia Europeană reprezintă, în ciuda pluralității de evaluări și interese, principalul sprijinitor pentru România în privința respectării datei de 1 ianuarie 2007. Acest lucru poate fi explicat prin: i) inerția eurobirocrației, care nu dorește modificarea diferitelor calcule financiare și programe stabilite în privința României și a Bulgariei; ii) prin faptul că la nivelul Comisiei Europene sunt încă prevalente opțiunile pentru construirea unei Mari Europe, a unei Uniuni politice, care să beneficieze de o Constituție;
- Deținerea președinției semestriale a Uniunii Europene de către Austria ar putea constitui, în ultimă instanță, un neașteptat avantaj pentru România. La nivel politic Austria este mai degrabă reticentă față de extinderea Uniunii Europene, cetățenii acesteia temându-se că lărgirea UE va greva din nou nivelul lor de trai, așa cum s-a întâmplat și atunci când propria țară a fost integrată în UE. Cu toată opoziția cetățenilor față de o nouă lărgire europeană, prezența puternică a capitalurilor austriece în România este de așteptat să genereze și un puternic lobby pe lângă guvernul de la Viena. Președinția finlandeză a Uniunii Europene nu se anunță a fi una dificilă pentru România și Bulgaria. Guvernul de la Helsinki va încerca, foarte probabil, să urmeze o linie impusă de cuplul franco-german.
- În Parlamentul European România și Bulgaria au sprijinitori dar și numeroși adversari. Principala problemă pentru România o constituie conservatorii din statele nordice dar și din Olanda, Germania și Franța. Rezultatul votului din Parlamentul European la Raportul din primăvară va fi generat de un ansamblu complex legat de raporturile dintre Comisie și

Parlament, dintre grupurile parlamentare, precum și de atmosfera politică europeană (un element important de urmărit fiind acela al reluării procesului de adoptare a Constituției Europene). Din perspectiva acestor factori, se poate anticipa o bătălie politică importantă la nivelul Parlamentului European în lunile aprilie-mai 2006. În final credem că se va acorda un vot pozitiv pentru aderarea României de la 1 ianuarie 2007.

- **Riscul cel mai important pentru România este de a intra într-o situație de criză consecutivă faptului că unele state ar refuza să ratifice Tratatul de aderare.** Într-o asemenea situație, clauza de salvagardare, care limitează amânarea aderării la doar un an, nu va putea fi invocată, deoarece ea poate intra în funcțiune doar după ratificarea Tratatului de aderare de către cele 25 de state membre ale Uniunii Europene. Pentru a evita o asemenea situație, ar trebui concentrate toate eforturile naționale. În acest sens, relația PSD cu SPD este esențială, deoarece social-democrații germani dețin acum portofoliul Ministerului de Externe iar sprijinul lor ar conta foarte mult pentru România. De asemenea PSD ar trebui să folosească maximal influența pe care o deține asupra parlamentelor naționale prin intermediul influenței sale în cadrul Adunării Parlamentare a Consiliului Europei (unde România deține și președinția până în luna mai 2006).
- Bătălia politică din Parlamentul European se profilează a fi cea mai complicată și mai dificilă. În această bătălie politică trebuie să se facă apel la europarlamentarii observatori români; cu precădere la cei ai opoziției democratice (PSD) care în acest areal sunt mai credibili decât reprezentanții puterii. (În democrațiile avansate sprijinul opoziției pentru un demers de care este responsabil Guvernul este foarte eficient, întrucât este mai puțin suspectat de subiectivism). **Sprijinirea integrării europene a României este mai importantă decât eventuale calcule politice care ar indica faptul că eșecul aderării la 1 ianuarie 2007 ar putea fi un avantaj pentru opoziție în competiția internă. Eșecul integrării României în UE cu începere de la 1 ianuarie 2007 va fi unul istoric iar nu doar politic; el va afecta nu doar Guvernul ci întreaga societate românească și de aceea, indirect, și PSD care, în consecință, nu și-l poate permite.**

În funcție de rezultatul previzibil al Raportului de monitorizare al Comisiei Europene, dar și de atmosfera și raportul de forțe din Parlamentul European, se întrevăd patru posibilități pentru aprilie 2006:

1) refuzul unor state ale UE de a ratifica Tratatul de aderare. O asemenea decizie radicală a fost invocată. **Ea are, totuși, puține șanse de a se produce, întrucât va fi greu pentru un stat anume să intre într-o relație inamică față de România.**

2) un Raport de monitorizare negativ urmat de invocarea clauzei de salvagardare. Un eșec al integrării europene la termen a României ar schimba logica politică internă și ar putea determina schimbarea raporturilor de forțe pe scena politică internă. **Această variantă are o probabilitate scăzută. Totuși, în cazul unui echilibru (realizabil mai ales la nivelul Parlamentului European) între partizanii integrării României în 2007 și cei ai amânării, activarea clauzei de salvagardare – echivalând cu o amânare de un an – se conturează a fi soluția de compromis.**

3) un Raport de monitorizare foarte pozitiv, care ar oferi un cec în alb actualei puteri. **Această variantă are și ea o probabilitate scăzută ținând seama atât de slăbiciunile manageriale ale actualului Guvern și ale actualei majorități guvernamentale, cât și de nivelul redus al simpatiei internaționale pentru România.**

4) un Raport de monitorizare ce va amâna decizia finală până în toamna anului 2006, decizia finală urmând a fi luată la Summit-ul de iarnă al Uniunii Europene. **Această variantă are cele mai mari șanse de aplicare.**

2. Raporturile din interiorul puterii

Relațiile din interiorul puterii vor fi determinate, în mod esențial, de calendarul integrării europene. La sfârșitul anului 2005, în condițiile în care nu au nici tentația și nici curajul unei apropieri (spre a nu vorbi despre o alianță politică) de PSD, liderii AD.A. au conștientizat faptul că războiul fratricid le poate fi fatal. De aceea au hotărât să adopte un „armistițiu temporar pe durata iernii”.

a) Relația dintre Președinte și Guvern. Alegerile anticipate

Rezultatul ofensivei prezidențiale asupra guvernului a dus la slăbirea și mai mult a performanțelor acestuia, performanțe oricum grevate de incompetența majorității miniștrilor. Guvernul are la începutul lui 2006 o autoritate slăbită iar primul-ministru se află într-o defensivă de ordin strategic în raport cu Traian Băsescu. Se poate spune că, **la finele primului său an de mandat, șeful statului și-a atins obiectivul strategic minimal dar esențial: acela de a avea un Guvern incapabil de a se opune abuzurilor sale constituționale.** Cu popularitatea și credibilitatea ruinate Călin Popescu-Tăriceanu este bucuros că nu i se mai cere demisia și, de aceea, nu se mai opune tendințelor centralizatoare ale Președintelui Republicii.

Președintele Traian Băsescu a conștientizat, totuși, faptul că jocul său de-a „președintele activ” are costuri colaterale importante ca urmare a conflictului fățiș cu primul-ministru. Șeful statului începe să observe și să resimtă efectul legii eficienței regresive a presiunii excesive: cu cât va continua să lovească în Guvernul condus de PNL și să obțină succese în bătălia cu acesta, cu atât riscă mai mult ca populația să pună toate eșecurile Executivului pe seama lipsei de sprijin

prezidențial și ca premierul și partidul său să ajungă la nivelul de disperare care să îi facă să treacă Rubiconul spre a se alia cu actuala opoziție (PSD). Unei asemenea alianțe Președintele nu îi poate face față, mai ales dacă ea va fi susținută și din străinătate. La rândul său, premierul Călin Popescu-Tăriceanu a transmis în anul 2005 mai multe semnale de independență, fiind hotărât să lupte dincolo de așteptări pentru funcția câștigată cu destul de mult noroc la sfârșitul anului 2004.

Pe acest fond este de presupus că și în anul 2006 relațiile între Traian Băsescu și Călin Popescu-Tăriceanu se vor menține încordate, chiar dacă acest lucru va fi negat public. Președintele Băsescu îl va „aștepta la cotitură” pe liderul PNL, un raport de monitorizare negativ al Comisiei Europene putând fi pretextul unei noi încercări de debarcare a lui Tăriceanu atât din fruntea guvernului cât și a PNL. Pentru acest din urmă obiectiv sunt pregătiți politic și mediatic Theodor Stolojan și Mona Muscă. Ei sunt gata să sabordeze PNL în PD.

Deoarece, potrivit analizei noastre, ecuația integrării europene va fi definitiv soluționată abia la mijlocul toamnei anului 2006, Călin Popescu-Tăriceanu va rămâne în fruntea Guvernului și în anul 2006, chiar dacă va fi supus în continuare șicanelor prezidențiale și presiunilor grupului Stolojan-Muscă. Alegerile anticipate au o șansă foarte mică de a fi provocate în anul 2006, deoarece: i) calendarul integrării nu va fi definitiv; ii) PNL, PC și UDMR nu au interesul unor noi alegeri; iii) PSD și PRM nu le pot provoca.

Pentru a reface încrederea în Guvern, este de așteptat ca la începutul primăverii, probabil înaintea Raportului de monitorizare al Comisiei Europene, să fie realizată o nouă remaniere.

Restructurarea Executivului ar putea avea loc doar sub presiunea evenimentelor de la Bruxelles abia la sfârșitul anului 2006 sau la începutul anului 2007. (O restructurare ar însemna reconfigurarea echilibrelor de putere din interiorul coaliției de guvernământ.) Altminteri, restructurarea nu este dorită de PNL și de Primul-Ministru, care preferă să „înghețe” raporturile de putere așa cum au fost ele stabilite la sfârșitul anului 2004.

Dacă presiunile exercitate de Traian Băsescu asupra Primului Ministru și PNL se vor intensifica semnificativ, este de presupus că liberalii vor căuta o nouă formulă politică, care ar avea ca rezultat un acord cu opoziția, cu PSD în principal. UE va susține, probabil, o asemenea evoluție, întrucât dorește stabilitate politică într-un stat pe cale de a-i deveni membru și, oricum, (exceptând eventual Marea Britanie) îl consideră pe Traian Băsescu ca pe un factor de turbulență. SUA vor putea dezvolta și ele aceleași preferințe, stabilitatea și predictibilitatea României valorând mai mult pentru ele decât retorica atlanticistă a unui lider local imprevizibil care, deși util, nu este indispensabil. În măsura în care intuiește aceste lucruri președintele Băsescu nu va depăși anumite limite.

b) Proiectul fuziunii dintre PNL și PD

Tema fuziunii dintre PNL și PD a devenit un fel de colac de salvare pentru momentele de criză internă în Alianța D.A. *Fuziunea va fi dorită în mod real în*

anul 2006 de puțini dintre liderii liberali și democrați. Liberalii nu doresc o astfel de fuziune deoarece acest lucru ar însemna dispariția lor și integrarea într-un partid prezidențializat. Dacă actuala conducere liberală ar face pași cu adevărat serioși în direcția fuziunii, acest lucru ar însemna spargerea PNL. De aceea, strategia PNL în acest moment este aceea a menținerii unității, sperând să evite soarta PNȚCD la următoarele alegeri. Liderii PNL par a fi mulțumiți cu statutul de partid de 10-15%, dar cu o influență economică și politică foarte importantă.

Nici în rândul PD ideea fuziunii nu se mai bucură de o mare popularitate. Pedăștii sunt retoric „unioniști” doar pentru că așa vrea Traian Băsescu, care își dorește un mare partid care să-i sprijine toate proiectele. Argumentul pentru reticența „unionistă” a liderilor PD e foarte simplu: PD este înclinat să capitalizeze electoral mai mult prin delimitarea față de eșecurile guvernării decât prin împărțirea meritelor care ar sta la baza succeselor ei. Deși partid de guvernământ, la alegerile parlamentare din 2008, PD dorește să apară ca „alternativa de centru-dreapta” iar nu ca un co-responsabil al guvernării de centru dreapta. Prezența în alegeri a unui singur „partid de dreapta” ar pune PD în situația de a plăti costurile de popularitate ale guvernării și i-ar răpi posibilitatea de a deveni singurul partid-speranță de dreapta.

În plus, atât PNL cât mai ales PD știu că dacă PNL ar fi participat alături de PNȚCD în alegerile din anul 2000 ar fi avut rezultate mult mai slabe decât cele obținute printr-o candidatură separată (atunci PNȚ a plătit singur nota guvernării). Ele vor să evite repetarea acestei istorii.

Acest tip de calcule politice sunt evidențiate de faptul că liderii PD sunt preocupați, în principal, nu de maximizarea reușitei, ci de gestionarea eșecului guvernării (același comportament l-a avut PD și în guvernarea din perioada 1997-2000). Anticipând eșecul coaliției de guvernământ, PD dorește să beneficieze singur de avantajele popularității câștigate prin duplicitatea sa ca partid la guvernare cu comportament de opoziție, cât și prin duplicitatea Președintelui-jucător și anti-guvern Traian Băsescu. Pentru anul 2008 PD pregătește strategia „*dona imaculata*”, adică strategia prin care principala răspundere a guvernării să fie transferată către liberali.

Putem anticipa, în aceste condiții, un eșec al fuziunii PNL cu PD. Cu toate acestea, fuziunea dintre PNL și PD este necesară, deoarece din ea ar rezulta un mare partid de dreapta, care ar limpezi mesajul politic, ar oferi un partener mai credibil dreptei democrate europene și s-ar putea autonomiza de sub tutela prezidențială; în acest fel tendințele neo-cesariste ale lui Traian Băsescu fiind mai ușor de îngrădit. Desigur, atunci când insistă în favoarea acestei unificări Președintele Băsescu are în vedere obținerea unui partid prezidențial, adică la dispoziția sa. În atare context apare că, **pentru un motiv greșit, Președintele susține un proiect just. De aceea el trebuie susținut.**

c) **Asigurarea stabilității politice: PC și UDMR**

Partidul Conservator își va continua și în anul 2006 baletul politic tradițional, încercând să tragă, prin și pentru liderii săi, cât mai multe foloase ca urmare a prezenței în Guvern. În sensul acesta PC transmite semnale tot mai numeroase prin care încearcă să se desolidarizeze de răspunderea participării la guvernare. În plan politic, această formațiune politică minusculă va încerca să atragă cât mai mulți oameni în teritoriu, inclusiv prin racolări de la alte partide. PC nu se va retrage în primăvară de la guvernare, pentru că ecuația integrării europene nu va fi soluționată decât la sfârșitul anului 2006, astfel încât va folosi pretextul „asigurării stabilității” pentru a beneficia în continuare de deținerea unor poziții în Guvern.

Liderii UDMR se află sub presiunea grupurilor radical-conservatoare din rândul etniei maghiare. Marko Bela a dat deja semnalul că UDMR nu va ieși de la guvernare, chiar dacă Legea statutului minorităților nu va fi adoptată de Parlament în forma propusă inițial de Guvern. Argumentul liderilor moderați ai UDMR este acela că integrarea europeană este mai importantă decât autonomia teritorială sau doar culturală. **A declara sau a face altfel ar însemna punerea în pericol a viitorului minorității maghiare din România.**

3. **Situația PSD**

În anul 2006 PSD va fi supus mai multor presiuni, cărora conducerea partidului va trebui să le facă față:

- Din partea actualei puteri. Puterea va dori să se legitimeze în continuare în ochii electoratului, ai membrilor de partid ai PNL și PD, dar și în rândul partenerilor din Alianța D.A. prin **antipesedism**. Pentru a masca tensiunile și rivalitățile din interiorul Alianței D.A., este de așteptat ca PSD să fie atacat pe diferite subiecte („greaua moștenire”, corupția, „caracterul nedemocratic” ș.a.). **Fiind artificială, unitatea coaliției de guvernământ și a partidelor componente are nevoie de un inamic extern spre a supraviețui. Acest inamic va fi PSD (nu PRM).**
- Din partea activiștilor PSD. Conducerea PSD aleasă la Congresul din aprilie 2005 va trebui să întărească propriilor activiști sentimentul că poate asigura câștigarea viitoarelor alegeri locale, europene, parlamentare. În acest sens, foarte importantă va fi componenta psihologică, a cotării în sondaje. Dacă se va observa un trend ușor crescător, activiștii social-democrați vor fi mult mai liniștiți și mai ușor de mobilizat. Dacă, dimpotrivă, va exista sentimentul de stagnare, este de așteptat ca starea de agitație internă să se amplifice. Dacă se vor organiza alegeri europene în prima parte a anului 2007, rezultatul acestora va fi foarte important în perspectiva Congresului PSD din 2007;

- Din partea unei părți din mass-media. Dacă la începutul anului 2005 PSD avea o imagine foarte proastă în mass-media, odată cu apariția greșelilor actualei guvernări, o parte a mass-media a devenit mai neutră în raport cu social-democrația. Este de așteptat ca o parte din presă (*Cotidianul, Evenimentul zilei, România liberă, Realitatea TV*) să fie în continuare ostilă PSD, dar restul mass-media va recepta într-o manieră mai neutră, uneori chiar pozitivă, mesajele social-democraților. Totuși, PSD nu trebuie să aibă așteptări prea mari de bunăvoință din partea mass-media, atâta timp cât nu va purcede la o reformă morală internă și nu va găsi o soluție pentru trecerea în rezervă a liderilor care suferă de uzarea masivă a credibilității și de probleme cronice de imagine (chiar dacă aceștia nu sunt vinovați de acuzele publice care li se aduc, dar nici nu pot să înlăture suspiciunile care planează asupra lor) – în politică, adesea, aparența ia locul realității.

Mai ales pentru un partid de stânga, victoriile în plan cultural și moral sunt esențiale, ele lăsând în urmă importanța victoriilor manageriale și economice. Principala misiune pentru conducerea PSD în anul 2006 va fi crearea condițiilor pentru realizarea unei victorii morale, de conștiință, înaintea viitoarelor alegeri locale, parlamentare și europene. Militanții de bază ai PSD vor ca partidul să devină o alternativă credibilă de guvernare, în măsură nu doar să câștige alegerile în baza unui vot negativ, ci să exercite puterea reală ca urmare a dobândirii unei importante legitimități populare. Liderii PSD vor trebui să rezolve, sau cel puțin să ofere câteva soluții în perspectiva viitoarelor alegeri. Numai dacă social-democrații vor reuși să devină o alternativă credibilă, vor putea să câștige puterea iar nu numai guvernarea, indiferent de prestația actualei puteri. (Este important a se face diferența între a fi la guvernare – ceea ce se poate realiza, eventual, și printr-un vot negativ – și a fi la putere – ceea ce presupune existența unei autorități morale care permite aplicarea programului propriu fără contestări și compromisuri inacceptabile.) Este fals a crede că erodarea masivă a actualei guvernări va genera voturi semnificative pentru PSD. În perspectivă, PSD trebuie să plece de la premisa că nu este suficient să aștepte doar erodarea actualei guvernări neschimbându-și în mod real imaginea și comportamentul în spațiul public. Gândul că eșecurile adversarilor politici vor aduce voturi spre un PSD neschimbat ca imagine și comportament este profund greșit, iar surprizele de genul unei orientări masive a populației spre PRM pot avea efecte negative pe termen lung pentru România.

Pentru PSD vestea bună este că succesul reformei morale interne pe care o are de îndeplinit nu poate fi oprit de politicile adversarilor săi politici (ale coaliției guvernamentale, în special). Vestea rea este că slăbiciunea și erorile actualei puteri, oricât de mari ar fi, nu pot readuce PSD la putere (ci cel mult eventual la o altă guvernare în care va fi lipsit de capacitatea de a-și aplica propriul program).

4. Constituirea regimului neo-cesarist

Natura obiectivelor strategice ale Președintelui Traian Băsescu este ușor de stabilit: instituirea unui regim neo-cesarist în care șeful statului să concentreze întreaga putere și să o exercite necenzurat de vreo instituție și nelimitat de vreo lege, acceptând să prezinte doar un decont general într-o relație directă, nestructurată și emoțională cu poporul. Acest autoritar-populism a fost prezentat publicului intern și extern sub eticheta centralismului justițiarist. Anticipată de unii analiști imediat după alegerile prezidențiale, această orientare strategică a fost confirmată cu precizie de toate acțiunile prezidențiale pe parcursul anului 2005.

Mai greu de stabilit este etapizarea concretă a atingerii acestor obiective. Ea depinde de ceea ce Președintele Băsescu a considerat a fi realist de obținut într-un anumit moment și într-un anumit context. Bilanțul impunerii unui regim neo-cesarist de către Traian Băsescu în anul 2005 poate fi evaluat fie în raport cu obiectivele de etapă (necunoscute) fie cu obiectivul final (dovedit). Dacă am presupune că obiectivele de etapă ar fi fost cele maximale rezultând din acțiunile inițiate de Președinte – înlocuirea Guvernului Tăriceanu cu un executiv de casă, eliminarea PNL de pe scena politică și fuziunea sa cu un PD deja emasculat spre a obține un mare partid prezidențial, eliminarea liderilor PSD din toate funcțiile de influență politică la nivel central și local, discreditarea definitivă a adversarilor politici din toate partidele prin implicarea în proceduri judiciare așa zis anti-corupție, revizuirea *de facto* sau *de jure* a Constituției (inclusiv prin referendum direct) spre a transforma România într-o republică super-prezidențială după un model combinat ruso-american, concentrarea liniștită a tuturor instituțiilor de forță (inclusiv serviciile de informații) sub controlul său exclusiv – am putea conchide că acest bilanț este dezamăgitor pentru domnul Băsescu și, dimpotrivă, încurajator pentru reprezentanții forțelor democratice care ar fi reușit să zădărnicească în mare măsură atari inițiative și derapajul constituțional aferent lor. Este, însă, mai prudent a se crede că Președintele a avut mai multe planuri alternative și că, lansând acțiuni menite a lovi ținte maximale, și-a păstrat mereu în rezervă o „Agendă B” permițându-i să iasă din fiecare bătălie cu un câștig minim. Din această perspectivă ca și **prin raportare la obiectivul final a instaurării unui regim neo cesarist printr-o lovitură anti-constituțională se poate conchide că soldul succeselor și eșecurilor lui Traian Băsescu este pozitiv pentru acesta și negativ pentru forțele democratice. În acest sold pozitiv intră și păstrarea la cote absurd de ridicate a indicelui său de popularitate indicând un excelent raport cost-beneficii al loviturii sale de stat perlate. Pornind de aici, Traian Băsescu își va continua lucrarea în anul 2006, un an în care pleacă iarăși în cursa pentru neo-cesarism din poll position. De aceea, în 2006, instituțiile democratice și ordinea constituțională din România, grav zdruncinate, dar încă în picioare, vor continua să stea sub o puternică amenințare.**

În 2005 Traian Băsescu a înregistrat mai multe eșecuri strategice: nu a reușit să provoace alegeri anticipate, metodă prin care dorea să impună și un premier docil, să avanseze pe calea absorbirii PNL în PD, să marginalizeze politic

PSD, să scoată de la guvernare UDMR și să elimine din Parlament pe PC; nu a reușit să-i schimbe pe președinții Camerelor, măsură care ar fi însemnat, din punct de vedere simbolic și mai mult decât atât, subordonarea Parlamentului; nu a reușit să se doteze cu cadrul legislativ necesar spre a-i înlocui pe oponenții politici aflați în fruntea structurilor administrației locale cu oameni de încredere; nu a reușit să tranșeze controlul asupra serviciilor de informații; nu a reușit să impună în fruntea PNL o conducere fidelă, care să-i atragă pe liberali într-o fuziune al cărui rezultat ar fi fost un partid prezidențializat. În ciuda acestor eșecuri țintele esențiale au fost atinse: a) Executivul (inclusiv premierul, discreditat politic în fața electoratului, vulnerabilizat în propriul partid și șantajat public prin aducerea – în persoană ori prin prietenii politici – în fața organelor de anchetă penală pentru presupuse acte de corupție) a fost adus în situația de a nu mai putea reacționa la abuzurile prezidențiale, el transformându-se, practic, într-o agenție responsabilă cu aplicarea concretă sau organizarea aplicării deciziilor luate de șeful statului; b) serviciile de informații (integrate unor structuri neconstituționale, fără cadru legal și sustrate controlului public / parlamentar) și, în general, instituțiile de forță sunt controlate cvasi-exclusiv (evident, dacă se face abstracție de posibile acte de rezistență pasivă) de către Președinte care și-a arogat rolul de unic responsabil pentru problemele securității naționale, concept supraextins spre a include și corupția (nedefinită), criminalitatea economică, precum și o serie de infracțiuni banale; c) puterile legislative și judecătorească au fost decredibilizate și ridiculizate până la punctul în care Președintele, din mediator între ele și societate s-a transformat și a fost acceptat în conștiința publică drept reprezentant cu puteri depline al societății în acțiunea de cenzură politică și sancționare morală a acestora.

Obligat să amâne atingerea obiectivelor strategice maxime, președintele Băsescu s-a concentrat pe realizarea câtorva obiective realiste intermediare. Este de presupus că aceste obiective vor fi urmărite și în 2006:

- Controlul asupra sectorului de securitate, prin crearea Comunității Naționale de Informații. Acesta este un succes real al lui Traian Băsescu în lupta pentru putere, succes ce va contribui la efortul președintelui de a diminua influența Primului-Ministru. Prin crearea CNI, președintele Băsescu, schimbând prin forța autorității pe care o deține echilibrul instituțional circumscris de actuala ordine constituțională, a dat o adevărată lovitură de stat. Acest lucru a fost posibil tocmai pentru că autoritatea guvernului și prim-ministerială au fost, pe tot parcursul anului trecut, în mod constant supuse erodării. Întrucât, în cele din urmă, Președintele va fi obligat să urmeze calea adoptării unui act normativ special pentru înființarea și organizarea CNI, **va fi vitală utilizarea dezbaterii parlamentare pentru contracararea loviturii de stat și refacerea echilibrului instituțional cu luarea unor garanții împotriva viitoarelor posibile abuzuri prezidențiale** (subordonarea CNI față de guvern este una dintre normele care vor trebui promovate de forțele democratice reunite din coaliția guvernamentală și din opoziție).

- Lărgirea sferelor de competențe ale Administrației Prezidențiale. Pentru a crea un al doilea guvern, Traian Băsescu încercă să reformeze și Consiliul Suprem de Apărare a Țării, în sensul lărgirii ariei de competențe. **Paravanul legal pentru o asemenea mutare pare a fi noua Strategie Națională de Apărare și Securitate. Adoptarea acesteia de către Parlament în forma trimisă de către Administrația Prezidențială va fi unul dintre obiectivele importante ale lui Traian Băsescu. Succesul demersului prezidențial va putea fi oprit dacă se va realiza, așa cum ar fi în logica interesului național să se întâmple, o „coalitie de voință” între opoziție și o parte a puterii.**
- „Reforma Constituției”, prin crearea unui Parlament unicameral. În toamna anului 2006 Traian Băsescu și-a anunțat intenția de a provoca un referendum pe tema parlamentului unicameral. Miza lui Traian Băsescu este triplă: i) reducerea importanței Parlamentului în ansamblul de puteri ale statului; ii) deschiderea dezbaterilor despre reforma Constituției, pentru a putea cere crearea unei republici prezidențiale; iii) dacă acest lucru va eșua, va încerca utilizarea referendumului ca o armă politică împotriva Guvernului și a partidelor de opoziție. Ținând cont de actualul echilibru de pe scena politică precum și de posibila intervenție a factorului extern se poate anticipa că „reformarea Constituției în varianta neo-cesaristă” va întâmpina unele greutăți. În acest scop **forțele democratice vor trebui să denunțe orice referendum constituțional care nu are la bază o lege de modificare a Constituției adoptate de Parlament.**
- Conservarea propriei popularități, obiectiv pentru care Traian Băsescu a fost și este dispus să subordoneze aproape orice. Este extrem de interesant de remarcat că Traian Băsescu s-a comportat pe tot parcursul anului trecut ca principal critic al guvernului, dobândind, pe de-o parte, credibilitate întrucât critica din interiorul puterii, iar pe de altă parte, reușind să contabilizeze în folosul său pierderea de popularitate a primului ministru. În acest sens, sondajele de opinie și statisticile indică o erodare rapidă și masivă a încrederii populației în Guvern față de pierderea lentă și moderată înregistrată de Traian Băsescu. (În mod normal pierderea de popularitate a Guvernului se reflectă într-o creștere de popularitate a opoziției. Făcând opoziție Guvernului din chiar interiorului cercului de putere guvernamentală, Traian Băsescu și parțial PD, deși ei înșiși factori de putere și coresponsabili cu Premierul și Guvernul, au reușit să preia în cea mai mare parte cantitatea de popularitate pierdută de Executiv. În acest fel, deși sunt principala victimă a politicii de disociere a „președintelui jucător” - în același timp coechipier, oponent, mediator și arbitru – Guvernul / Premierul sunt și principalii beneficiari ai garanțiilor oferite de popularitatea prezidențială spre a rămâne pe poziții. În timp această dialectică va conduce, însă, la legarea destinului prezidențial de cel guvernamental – Guvernul nu va putea supraviețui fără garanția

Președintelui, dar Președintele va trebui să plătească pentru obligațiile neonorate ale Guvernului.) Pe termen mediu rezultatele strategiilor de imagine manipulative ale Președintelui își vor arăta limitele. **Traian Băsescu o știe și va doza manipularea în așa fel încât ajungerea la limita de eficiență a acesteia să aibă loc atunci când va fi câștigat suficientă putere reală spre a nu mai avea nevoie de popularitatea bazată pe aparențe. Opoziția democrată va trebui să zădărnicească acest joc pe de o parte, apărând Guvernul în fața agresiunilor și abuzurilor prezidențiale (inclusiv întărind capacitatea de autoapărare a Guvernului), iar pe de altă parte, accelerând procesul de conștientizare publică a legăturii între răspunderea guvernamentală și cea prezidențială.**

5. Climatul social

Optimismul social aferent speranței (chiar și iraționale) generate la finele lui 2004 de instalarea unei noi puteri a cunoscut în anul 2005 un proces gradual de erodare, pe măsură ce tot mai mulți cetățeni au constatat faptul că „Nu trăiesc (mai) bine”. Optimismul social (cel care dă încrederea în guvernare, o face acceptată și conferă eficiență autorității) va urma în prima parte a anului 2006 un proces mai lent de scădere. Acest lucru este explicabil prin faptul că românii se află într-o stare de expectativă, așteptând să vadă ce se va întâmpla cu integrarea europeană. (Experiența istorică arată că românii sunt „experți” ai așteptărilor fără sfârșit și al suferințelor fără rost. Raportarea lor la regimul Băsescu și reacțiile lor față de acesta în anul 2005 și, probabil, în cea mai mare parte a anului 2006 sunt o altă ilustrare a unei atari tradiții.) UE este investită cu puteri miraculoase de către o parte a electoratului, existând mari așteptări de la reunirea României cu marea familie europeană. În același timp, însă, tot mai mulți cetățeni vor observa faptul că integrarea europeană presupune numeroase costuri, fără a le aduce beneficii directe și imediate. De aceea, este de așteptat ca atitudinea publicului față de actuala guvernare să devină mai critică și mai lucidă după ce viitorul intrării în UE a României (ianuarie 2007 sau altă dată) va fi lămurit.

Este de așteptat să existe o primăvară sindicală destul de activă, cu proteste care vor fi amorțite încă din lunile februarie-martie, dar care vor lua o amploare mai ridicată în lunile mai-iunie. Cea mai puternică activitate sindicală va fi desfășurată, ca și în anul 2005, de sindicatele din educație și sistemul de sănătate.

Climatul social în rândul electoratului nesindicalizat va fi influențat și de activitatea politică. Dacă certurile dintre politicieni vor continua, este de așteptat ca pentru un anumit electorat starea de nervozitate să crească. Nervozitatea se va instala și ca urmare a procesului de acceptare, la nivelul electoratului cu probleme existențiale, a faptului că promisiunea „Să trăiți bine!” a fost doar o „gogoasă electorală”. Elitele intelectuale care au susținut energic ascensiunea regimului

băsesciano-liberal se vor nevroza la rândul lor sub acțiunea disconfortului tot mai greu de suportat izvorât din deosebirea tot mai evidentă între modelul pe care ele vor să îl întruchipeze și modelul liderilor politici propulsați de ele. De asemenea, este de presupus că o altă categorie de electorat va ajunge la dezinteres față de zona politicului, apatia putând să cuprindă noi categorii sociale.

În plan politic, transpunerea nevrozei sau cinismului social în dorință de schimbare a puterii ori în gest contestatar calificat se prefigurează a fi lentă în 2006. În acest an ritmul de erodare a actualei puteri va rămâne scăzut, PSD putând să ajungă la paritate electorală cu Alianța D.A. eventual doar la sfârșitul anului 2006. Anticipăm că și în anul 2006 se va manifesta „**Paradoxul Băsescu**” în parametri înregistrați în anul ce a trecut: i) cu toate că acesta a comis numeroase erori politice sau de comportament, el a reușit să se mențină la o cotă de încredere foarte ridicată; ii) atacând Guvernul, Traian Băsescu l-a decredibilizat, dar a reușit prin această manevră inedită în politică (aceea de a-ți ataca propriul guvern!) să împiedice transferul unei părți din încredere spre opoziție; iii) datorită slăbirii masive a autorității Guvernului, Traian Băsescu a devenit principalul său punct de sprijin; iv) Traian Băsescu și Guvernul său se află într-o relație paradoxală din punct de vedere al credibilității (șeful statului transferă o parte din credibilitatea sa guvernului, dar eșecurile acestuia sunt considerate a fi, într-o mică măsură, și ale lui). **Dincolo de acest paradox, ca și de surplusul de speranță asigurat de dinamica procesului de aderare la UE, scăderea lentă a popularității actualei puteri se explică și prin absența perceperii PSD ca alternativă politică reală. Fără a-și impune superioritatea morală în percepția electoratului PSD nu va putea elibera spiritul critic al populației din prizonieratul prejudecății că actuala putere trebuie acceptată întrucât nu există o alta care să fie pusă în loc. Calea cea mai rapidă și mai sigură pentru o atare schimbare de percepție este dobândirea de către PSD a unei victorii morale asupra lui însuși.**

6. Dinamica macroeconomică

Anul 2005 a însemnat, din perspectiva parametrilor macroeconomici, un eșec față de previziunile de la sfârșitul anului 2004: creșterea economică și-a încetinit ritmul, inflația este mai mare decât cea prognozată, deficitul comercial a ajuns la parametri periculoși, s-a înregistrat o scădere a investițiilor străine directe.

Indicatorii după care a fost construit bugetul de stat sunt nerealiști. Stabilitatea echilibrelor macroeconomice este serios amenințată de scăderea ritmului de creștere economică (în 2006 va fi, probabil, între 3,5-4%); se estimează un ritm foarte lent al dezinflației (rata prognozată a inflației pe 2006 este de 5,5%, dar va fi, probabil, 7-7,5%), mărirea deficitului de cont curent și a balanței comerciale, menținerea productivității muncii la cote scăzute (sub 5%). Aceste date macroeconomice prefigurează menținerea unui nivel scăzut al investițiilor în infrastructură, înghețarea veniturilor pensionarilor și scăderea reală

a veniturilor salariaților din sectorul bugetar, precum și întârzieri în îndeplinirea condițiilor Uniunii Economice și Monetare (UEM). Întârzierile în îndeplinirea criteriilor pentru aderarea la UEM înseamnă întârzierea datei la care va fi posibilă adoptarea monedei Euro și, într-o perspectivă mai largă, slăbirea poziției potențiale a României în interiorul Uniunii Europene.

Aceste dări înapoi nu se resimt încă atât de acut în viața cetățenilor spre a se transforma în contestare socială. Acest decalaj între derapajul economic și conștientizarea lui la nivelul societății vor face ca sprijinul popular pentru amendarea actualei politici economice să apară când s-ar putea să fie prea târziu pentru destinul european al României. De aceea, se impune activarea urgentă a organizațiilor profesionale ale societății civile spre a se pune în dezbatere publică soluții tehnice alternative pentru gestiunea economiei, precum și mobilizarea presiunii externe în vederea corectării erorilor de management economic. În plan politic, PSD poate propune constituirea unor structuri transpartizane de analiză și inițiativă în domeniul macro-economic.

7. Concluzii

- Principalul obiectiv al României pentru anul 2006 rămâne acela de a asigura condițiile interne și externe pentru realizarea integrării europene la 1 ianuarie 2007. Deși Guvernul României a dovedit în anul 2005 numeroase slăbiciuni, iar climatul politic european este mai degrabă defavorabil unei noi extinderi a Uniunii, considerăm că, în cele din urmă, la Consiliul European din decembrie 2006 se va lua decizia integrării României și Bulgariei de la 1 ianuarie 2007.
- Competiția pentru putere dintre Traian Băsescu și Călin Popescu-Tăriceanu, manifestată inclusiv prin atacuri publice reciproce în anul 2005, va continua și în anul 2006. Însă Președintele României și PD nu vor putea declanșa alegeri anticipate și, în acest fel, câștiga lupta cu PNL și Călin Popescu-Tăriceanu. Este de așteptat ca grupul Stolojan-Muscă să-și continue ofensiva împotriva grupării Tăriceanu- Patriciu, susținuți de grupurile de interese de la Palatul Cotroceni.
- Deși la sfârșitul anului 2005 a fost reluată, cu mare pompă, tema fuziunii dintre PNL și PD, acest lucru nu se va produce în anul 2006, datorită intereselor divergente ale liberalilor și democraților. Este de anticipat că tema fuziunii va fi reluată și în 2006, mai ales în momentele de creștere a tensiunilor interne în Alianța D.A.
- Partidul Conservator nu va ieși de la guvernare, deși va recurge la astfel de amenințări și în continuare. Nici UDMR nu va intra în opoziție, chiar dacă

Legea statutului minorităților nu va fi adoptată în forma propusă inițial de guvern.

- PSD va trebui să facă față în anul 2006 unor noi presiuni din partea puterii. Conducerea social-democraților va trebui să facă față așteptărilor propriilor militanți, care doresc creșterea mai rapidă în sondaje. Creșterea opțiunilor pro-PSD va avea loc dacă social-democrații vor reuși să ducă la bun sfârșit reforma morală internă.
- În anul 2006 Traian Băsescu va continua eforturile de instaurare a unui regim neo-cesarist, fiind previzibile mai multe direcții de acțiune: i) continuarea comportamentului public populist; ii) erodarea credibilității Guvernului și a Primului-Ministru în special; iii) controlul asupra sectorului de securitate, prin creșterea influenței Comunității Naționale de Informații; iii) lărgirea sferelor de competențe ale Administrației Prezidențiale, pentru a-i da alura unui al doilea guvern; iv) va încerca să forțeze „reforma Constituției”, prin provocarea unei consultări populare pe tema Parlamentului unicameral.
- Optimismul social va urma un trend descendent în anul 2006, însă într-un ritm mai lent decât în anul 2005. Principala explicație a acestei dinamici trebuie căutată în surplusul de speranță asigurat de dinamica procesului de aderare la UE. PSD va putea să ajungă la paritate electorală cu Alianța D.A., eventual, doar la sfârșitul anului 2006.
- Anul economic 2006 se anunță destul de dificil pentru România datorită scăderii productivității muncii, a riscului de reaprindere a inflației, a unui deficit foarte mare al balanței comerciale precum și a scăderii Produsului Intern Brut. Toate acestea vor determina întârzieri în îndeplinirea condițiilor pentru integrarea în Uniunea Economică și Monetară.